

Діденко Ганна Сергіївна,
аспірант кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8453-9730>

ДИНАМІКА ПРАВОПОРУШЕНЬ НЕПОВНОЛІТНІХ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних реаліях досить жорстокого сьогодення проблема правопорушення неповнолітніх займає одне з найважливіших місць, адже саме підлітковий період, період, коли формується психіка людини, його світогляд та сприйняття себе у соціумі є одним із найскладніших етапів формування особистості. Вікова група неповнолітніх найсильніше зазнає впливу негативних соціальних факторів, індивід на даному етапі потребує пильної уваги зі сторони суспільства, правоохоронних органів та всіх причетних до виховання та формування світогляду людини особливо у воєнний та нестабільний час саме через те, що до нерівності формування здорового свідомості додалися зовнішні загрози життєдіяльності. Раніше закономірні проблеми, котрі змінювали дитинство дорослим життям, в наш час забарвилися таким страшним словом – війна.

Підлітковий вік наразі виступає платформою для випробування резистентністю до стресових та критичних подій, що відбуваються у світі. У зв'язку з військовими діями в психіці підлітка відбуваються реакції на стресові ситуації, що загрожують його життю та здоров'ю. Згідно з дослідженням О. Столярчук, проведеним у квітні 2022 року, в якому взяли участь 519 українських дітей, майже половина опитаних підлітків визнала, що навчатися їм стало складніше; кризові події, посилення втоми через переживання, вимушена зміна проживання та колективу, адаптаційні процеси – всі ці фактори внесли в життя індивіда додатковий стрес [1, с. 2, 3]. Цей чинник може впливати на формування девіантної поведінки підлітків.

Девіантна поведінка підлітка формується через причинно-наслідковий зв'язок впливу внутрішніх й, особливо, зовнішніх чинників, яка в свою чергу, знецінює загальноприйняті соціальні і моральні норми суспільства, провокує появу зневаги до оточуючих і, як наслідок, призводить до вчинення правопорушень. У той час, коли правоохоронні органи максимально зосереджені на виявленні та розслідуванні воєнних злочинів, у неповнолітніх можуть виникати думки про те, що на незначний проступок ніхто не буде звертати увагу, однак це хибне твердження і відповідальність за будь-яке правопорушення неодмінно настане, а правопорушник буде

відповідати за скоєне суспільно шкідливого або небезпечного діяння, яке буде мати обтяжуючу обставину – вчинення правопорушення в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Згідно з офіційними джерелами Національної поліції України, загальний рівень злочинності зменшився на 25% впродовж першого року війни, але слід враховувати те, що багато громадян примусово змінили своє місце проживання. Рівень злочинності неповнолітніх упродовж 2022 року зменшився майже втричі (31,4% проти 70%), як повідомляє прокуратура [2].

Запроваджено пілотний проект «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення». Він спрямований на співпрацю з органами прокуратури, посередниками, психологами та суб'єктами, що проводять ресоціалізацію дитини, направляють особу, яка вчинила суспільно-небезпечне діяння, врегулювати конфлікт з потерпілим та дійти з ним згоди щодо усунення завданої шкоди, адже виключно каральна реакція наразі є пережитком радянського минулого та не дає належним чином можливості забезпечити як права осіб, що їх вчинила, так і потерпілих. Відновне правосуддя з елементами медіації – новий підхід сьогодення, який стає міцним підґрунтям вирішення конфліктів, вчинених неповнолітніми правопорушниками [3].

Профілактика правопорушень серед неповнолітніх в умовах воєнного стану на сьогодні є надзвичайно актуальною проблемою, вона безпосередньо пов'язана з вирішенням певного кола суспільно-виховних завдань. В першу чергу, перед суспільством стоїть завдання пошуку шляхів зниження правопорушень серед неповнолітніх, другим завданням є пошук шляхів профілактики підліткових правопорушень та підвищення її ефективності. Попередити правопорушення неповнолітніх можна, якщо до профілактичної роботи залучити сім'ю та найближче оточення.

Найбільш істотною причиною правопорушень підлітків є недоліки їхнього морального виховання. Вчасно помічені відхилення в поведінці дитини та правильно організована педагогічно-правова допомога можуть відіграти важливу роль у запобіганні ситуаціям, які можуть призвести до правопорушень і злочинів. Рання профілактика злочинів і правопорушень у молодіжному середовищі є початковим завданням родини, а також школи та закладів дозвілля.

Важливу роль в цьому питанні також відіграє пропаганда здорового образу життя. Молоде покоління, яке ще не сформувало свої основні життєві цінності та орієнтири, є слабкою ланкою, особливо в період війни, ними легко маніпулювати, вони частіше піддаються спокусам, не думаючи про наслідки. Рання профілактика злочинів та правопорушень є найважливішим завданням тих категорій дорослих, хто пов'язаний з молоддю: батьків, вчителів, тренерів, керівників.

Лише спільними зусиллями можливо виховати здорове, законслуняне та правильно орієнтоване покоління як основний потенціал нашої держави.

Список використаних джерел

1.Столярчук О. А. Навчання та психоемоційний стан українських підлітків в умовах війни в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 1. С. 115-120. (Серія «Психологія»). DOI: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.1.22>.

2.Звіт брифінгу Міністерства внутрішніх справ України на тему: «Вплив війни на злочинність в Україні» від 26.07.2022 URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-presshall/3536394-vpliv-vijni-na-zlocinnist-v-ukraini.html>.

3.Про реалізацію пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення» наказ від 21.01.2019 № 172/5/10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-19#Text>

УДК 159.922.27«364»

Здрілько Ангеліна Галібівна,

здобувач вищої освіти, ступеня бакалавр

Національної академії внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4968-2265>

Науковий керівник:

Юрченко-Шеховцова Тетяна Іванівна,

науковий співробітник наукової лабораторії

з проблем психологічного забезпечення та

психофізіологічних досліджень

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6541-3410>

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

З початку повномасштабного вторгнення РФ на територію суверенної України, було введено воєнний стан на території України.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» *Воєнний стан* – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним